

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติ” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียด เป็นดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นผู้ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะได้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interview) จากกลุ่มเป้าหมายแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ ผู้บริหาร นักวิชาชีพสื่อสารมวลชน และนักวิชาการ รวมทั้งการสำรวจตลาด (Marketing Survey) สื่อวิทยุกระจายเสียงคลื่นเอฟ.เอ็ม. ของกองทัพในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งการจัดเก็บจะใช้ผู้ช่วยวิจัยไม่เกิน 2 คนสำหรับงานบางส่วน (อยู่ภายใต้กำกับของผู้วิจัย) และแนวคำถามสอบถามสัมภาษณ์ กระทำการภายในช่วงเวลาที่กำหนด ระยะเวลาไม่เกิน 270 วัน ระหว่างเดือนสิงหาคม 2551 ถึง เดือนเมษายน 2552

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ วิชาการ บทความ ข่าว และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยจะได้จัดเก็บรวบรวมจากเอกสาร หนังสือ เทป CD/VCD และจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุดบุคคลที่มีการจัดเก็บข้อมูลไว้ หน่วยงานของรัฐ และเอกชน

3. ห้องสมุด หนังสือพิมพ์และWeb-site นำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ (Document Analysis)

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มผู้บริหาร /กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงของชาติ หมายถึง ผู้บริหารระดับสูงในองค์กรเพื่อความมั่นคงของรัฐ และสถานีวิทยุกระจายเสียง จำนวน 2 คน ได้แก่

1. ผู้บัญชาการทหารบก และ ผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) หรือตัวแทน

2. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ หรือตัวแทน

3. นายสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือกองทัพบก หรือตัวแทนระดับบริหาร

4. ตัวแทน ผู้ประกอบการกิจการวิทยุกระจายเสียงเอกชน

นักวิชาชีพวิทยุกระจายเสียง หมายถึง ผู้บริหาร / นักวิชาชีพวิทยุกระจายเสียง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหาร / วิชาชีพวิทยุกระจายเสียง จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นายกสภาคผู้สื่อข่าววิทยุและวิทยุโทรทัศน์ หรือ ตัวแทน

2. นางสาวจุฬารัตน์ มณีวงศ์ ผู้ดำเนินรายการสยามมานุสติ สถานีวิทยุกองทัพบก

3. นางสาววาสนา นาน่วมน่วม ผู้ดำเนินรายการลับ ลวง พราง สถานีวิทยุกระจายเสียงเอฟ.เอ็ม.100.5 MHZ.ของอ.ส.ม.ท.และผู้สื่อข่าวสายทหาร นสพ. บางกอกโพสต์

กลุ่มนักวิชาการ หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาการด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา มีประสบการณ์และผลงานทางด้านวิชาการเผยแพร่สู่สาธารณะ ซึ่งอาศัยแนวคิดในการจำแนกผู้ทรงคุณวุฒิ จากมาตรา 9 พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 จำนวน 2 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งทรงคนะในแบบสหวิทยาการ ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปณิธาน วัฒนายากร อาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรรมการปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ กระทรวงกลาโหม

2. ดร.สุพงษ์ ลิ้มธนากุล คณะนิเทศศาสตร์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนแรก คือ การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบาย แผนงาน และรายงานผลดำเนินงานขององค์กรวิฑูการกระจายเสียง ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด และรูปแบบในการดำเนินกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติ ที่ได้มาจากข้อมูลทุติยภูมิ จากหนังสือ เว็บไซต์ (Web-Site) และเอกสารต่าง ๆ รวมไปถึงทฤษฎีด้านสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์

ส่วนที่สอง คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเกี่ยวกับ แนวคิด ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สภาพปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารเพื่อความมั่นคงของชาติในการดำเนินกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียง ตลอดจนรูปแบบสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทย โดยใช้คำถามสัมภาษณ์ 3 กลุ่มเป้าหมายที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งคำถามสัมภาษณ์แต่ละกลุ่ม แยกดังนี้

คำถามของกลุ่มผู้บริหาร

คำถามของกลุ่มผู้บริหารจะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับด้านนโยบาย แผนงาน หรือแผนยุทธศาสตร์ ผลดำเนินงาน ปัญหาในการปฏิบัติขององค์กร สภาพการณ์โดยรวมของการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพ และแนวทางการพัฒนาบทบาทของสื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติที่เหมาะสม มีหัวข้อ ดังนี้

1. ความเป็นมาของกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพ
2. โครงสร้างองค์กร นโยบาย หลักการบริหาร และกฎระเบียบ ของการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. ผลดำเนินงานงานของกิจการวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร
4. การเปิดให้เอกชนรับสัมปทานเช่าเวลาเป็นผู้ร่วมจัดรายการและบริหารสถานีในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไร

5. การจัดผังรายการและการผลิตเนื้อหารายการของสถานีเป็นอย่างไร และสำหรับรายการเพื่อความมั่นคงมีอะไรบ้าง หากเปรียบเทียบสัดส่วนเวลารายการวิทยุเพื่อความมั่นคงของสถานีมีความเหมาะสมหรือไม่

6. การพัฒนาคุณภาพรายการ และการผลิตรูปแบบรายการใหม่ที่น่าสนใจในปัจจุบันและอนาคตมีอะไรบ้าง

7. บุคลากรด้านสื่อสารมวลชนในกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อรายการ และผลิตรายการเป็นอย่างไร

8. มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพอย่างไร

9. สภาพการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงกับภารกิจเพื่อความมั่นคงของชาติเป็นอย่างไร

10. ความสัมพันธ์การดำเนินกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงภายในของกองทัพ และระหว่างกองทัพ และระหว่างสถานีอื่น ๆ รวมถึงวิทยุชุมชนเป็นอย่างไร

11. การวางแผนงานและเป้าหมายดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพในปีนี้และในอนาคตเป็นอย่างไร

12. การดำเนินกิจการสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่

13. การพัฒนาบทบาทกิจการวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงควรเป็นอย่างไร

14. การปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียงมาตรา 47 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และการประกาศใช้พระราชบัญญัติกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ส่งผลกระทบต่อทางกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพบ้าง

คำถามของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

คำถามของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับด้านสภาพการณ์โดยรวมของการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพเพื่อความมั่นคงของชาติและแนวทางการพัฒนาสื่อสารมวลชนของสื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติที่เหมาะสม มีหัวข้อ ดังนี้

1. การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ทางด้านความมั่นคงของชาติเป็นอย่างไร

2. รูปแบบ รายการและเนื้อหาสาระวิทยุเพื่อความมั่นคงเป็นอย่างไร

3. รายการเพื่อความมั่นคงกับสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพมีสัดส่วนเวลาเหมาะสมหรือไม่

4. บุคลากรในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพควรเป็นอย่างไร
5. นักวิชาชีพสื่อสารมวลชนมีความรู้และความเข้าใจการสื่อสารมวลชนสำหรับสื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติอย่างไร
6. มีความเห็นอย่างไรสำหรับนโยบายการดำเนินกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพที่ให้เอกชนเช่าสัมปทานเวลาเป็นผู้ร่วมจัดรายการและบริหารของสถานี
7. แนวทางในการพัฒนาเนื้อหาสาระและรูปแบบรายการวิทยุเพื่อความมั่นคงของชาติควรเป็นอย่างไร
8. การพัฒนาบทบาทกิจการวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงควรเป็นอย่างไร มีปัจจัยสำคัญและปัญหาอะไรบ้าง
9. การปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียงมาตรา 47 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และการประกาศใช้พระราชบัญญัติกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ส่งผลกระทบต่อกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพอย่างไร

คำถามของนักวิชาการ

การศึกษานี้วางกรอบคำถาม เกี่ยวกับบทบาทของการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงในอดีตถึงปัจจุบัน ประเมินศักยภาพของกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพในด้านนโยบาย แผนงาน การบริหาร รูปแบบของรายการวิทยุ และปัญหา รวมถึงแนวทางการพัฒนาสื่อมวลชนของสื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติที่เหมาะสม ทั้งด้านองค์กร การประกอบการหรือการดำเนินงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีหัวข้อ ดังนี้

1. สภาพการณ์สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์ทางด้านความมั่นคงของชาติในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. มีความเห็นอย่างไรกับแนวทางการบริหารกิจการวิทยุกระจายเสียงของกองทัพในการจัดหารายได้ โดยให้สัมปทานเอกชนเช่าเวลา
3. การแบ่งสัดส่วนเวลาของรายการวิทยุเพื่อความมั่นคงของสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพควรเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับจำนวนของเวลาและสถานี
4. การผลิตรายการวิทยุเพื่อความมั่นคงของกองทัพมีคุณภาพและรูปแบบเนื้อหาสาระเป็นอย่างไร
5. การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงของกองทัพเพื่อความมั่นคงของชาติประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวในระดับชาติอย่างไร

6. ปัจจุบันคิดว่านักวิชาชีพสื่อสารมวลชนควรมีความรู้ ความเข้าใจ และการจัดรายการเพื่อความมั่นคงอย่างไร

7. แนวทางการพัฒนากิจการวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของกองทัพควรเป็นอย่างไร ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปสื่อวิทยุกระจายเสียงมาตรา 47 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ

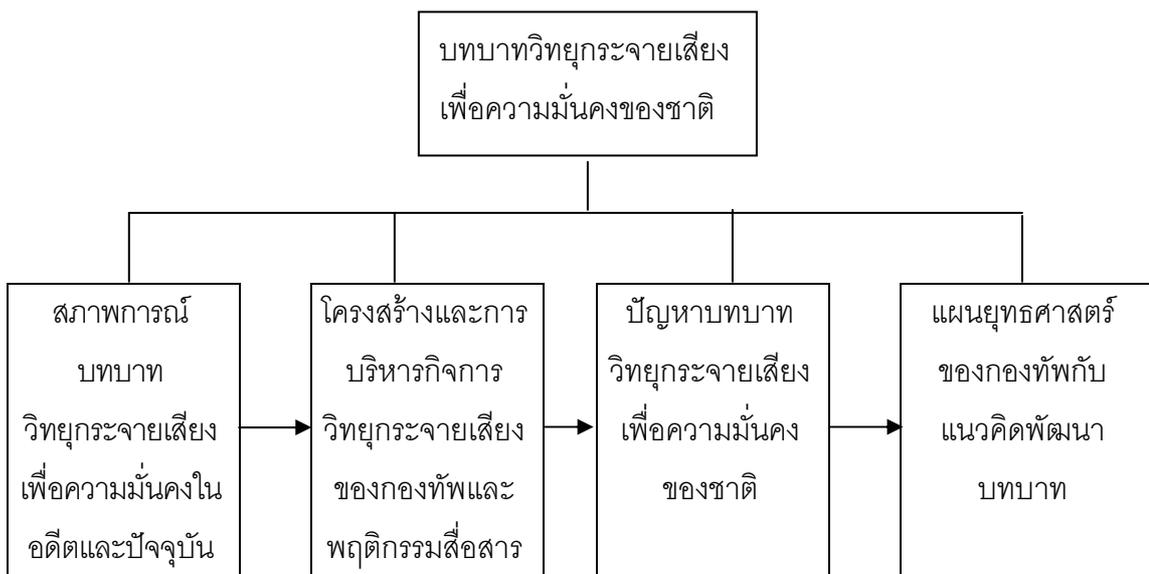
ส่วนที่สาม คือ การสำรวจตลาด (Marketing Survey) เป็นการสำรวจสภาพการณ์ของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นเอฟ.เอ็ม.ของกองทัพในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงผลของรูปแบบและรายการของสถานี และการทำกิจกรรมทางการตลาดและการสื่อสาร การประเมินราคารายได้และการเติบโตของสื่อวิทยุกระจายเสียง นำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพตามหลักแนวคิดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูล ได้กำหนดแนวทางดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 3.1

แนวทางศึกษาวเคราะห์บทบาทวิทยุกระจายเสียงเพื่อความมั่นคงของชาติ

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาทั้ง 3 ส่วนคือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม และผลของการสำรวจตลาด (Marketing Survey) สืบ วิเคราะห์กระจายเสียงคลื่นเอฟ.เอ็ม.ของกองทัพ ในเขตกรุงเทพมหานคร มาทำการวิเคราะห์ในเชิง คุณภาพ และสรุปพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อไป